

FORORD

Hensigten med denne lærebog i sproglig tekstanalyse er at introducere til tekstlingvistik på et pragmatisk grundlag. Bogen er i første række beregnet til grundfagsuddannelser på landets universiteter inden for dansk, sprogfag, kommunikation og retorik. Men da bogen er tilstræbt ikke at bero på sprogfagernes mere tekniske discipliner som grammatik og semantik, kan den også bruges i andre uddannelsessammenhænge som seminarier, journalistuddannelser, efteruddannelse af gymnasielærere og som lærerens bog på gymnasiet. Bogen er et lukket hele i den forstand, at den selv introducerer de nødvendige begreber og metoder, som anvendes i den. Derfor kan den anvendes fleksibelt i et undervisningsforløb. Bogen er primært en sproglig tekstanalyse af sagprosa, men da litterære tekster i sagens natur også består af sprog, kan dens analysemetoder også med fordel anvendes i sammenhæng med kurser i litterær analyse.

Bogen giver en samlet oversigt over tekstlingvistikken; dens hovedsigte er at give en indføring i tekstlingvistikken centrale problem: Hvordan og hvorfor udgør en samling enkeltsætninger den helhed, som en tekst er. Derfor opfattes kohærens også som det centrale begreb for tekstlingvistikken.

I tilknytning til de enkelte kapitler er opgaver, der har til formål at træne i sproglig tekstanalyse ud fra den gennemgåede teori og metode. I et appendiks sidst i bogen findes nogle af de tekster, som benyttes som eksempelmateriale i deres fulde længde, samt tekster, der skal eller kan benyttes i opgaverne. Endvidere er der en ordliste, der kort forklarer de anvendte begreber.

INDHOLDSFORTEGNELSE

Forord	5
Indledning	9
1 Sproglig tekstanalyse – hvad er det?	11
Lidt historisk baggrund	11
Hvad er tekst?	11
2 Sætningen – tekstens grundstof	22
Forskellige aspekter af sætningen	23
Sætningen som ytring: pragmatik	23
Sætningen som proposition: semantik	28
Sætningen som struktur: grammatik	30
Opsamling	33
3 Mikrosammenhæng i tekst	35
Ikonicitet og tekster	35
Diskursreferenter – introduktion af entiteter i tekstens univers	38
Tekstintern reference: anafor	40
Opsamling	44
Kohæsion	44
Et kohæsionseksperiment	47
Opsamling	49
4 Makrosammenhæng	50
Sætningsammenhæng	50
Forståelse af ubestemte relationer	51
Ikonicitet – igen	52
Plausibilitetsprincippet	54
Ikonicitet og plausibilitet – en undersøgelse	55
Rammer og skripts	57
Makrostruktur: lokal og global kohærens	60
Eksempel på fuld makrostrukturanalyse	64

Om begrebet kohærens	70
Inkohærens	72
Pipelines – om afsnitskohærens	75
Gradueret kohærens og pseudo-kohærens	78
Definitioner af gradueret kohærens	81
Opsamling	82
5 Teksthelheder	84
Genrer	84
Generel tekststrukturering: begyndelse, midte og slutning	87
Midte: Sagsfremstilling	92
Slutning	95
Opsamling	98
6 Hinsides teksten	99
Inferens – at drage slutninger fra tekster	99
Risikable slutninger: fortolkning	104
Sære tekster	106
7 Sproglig tekstanalyse – en model	111
Ordforklaring	115
Appendiks	119
Litteratur	128